

УДК 327.5:341.3(470)(477)

ТУРЧАК О. В.

<https://orcid.org/0000-0002-1806-5289>

ТРУБА Р. І.

<https://orcid.org/0000-0003-4645-3825>

<https://doi.org/10.33577/2313-5603.37.2022.258-269>

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ НАПЕРЕДОДНІ ВІЙНИ 2014 Р.

У статті аналізується історія російсько-українських міждержавних відносин напередодні російської агресії у 2014 році. Пропонується поетапний огляд розвитку таких відносин. Розглядається створення та реалізація договірно-правової бази окресленої проблематики. Констатовано, що міждержавні російсько-українські відносини будувалися на широкому правовому підґрунті, однак подальші військові дії і агресивна зовнішня політика привела до руйнації ustalених норм міждержавного співіснування. Наголошено, що базовим документом документом у побудові цих відносин був договір «Про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» від 31 травня 1997 року. Звернено увагу на поєднання загарбницької політики Росії із її позавоєнним тиском на Україну та, в кінцевому підсумку, на усе світове співтовариство.

Ключові слова: міждержавні стосунки, міждержавні договірно-правові відносини, агресивний зовнішньополітичний курс Росії, зовнішні загрози, переговори.

Актуальність проблеми. Всебічне вивчення причин, початку та ходу російсько-української війни є одним із найважливіших завдань української історичної науки. Важливим чинником у комплексному дослідженні цієї проблематики є аналіз тієї зовнішньополітичної ситуації в якій опинилася Україна, а, особливо, в контексті міждержавних відносин з Росією, напередодні війни.

Метою представленої наукової статті є аналіз історії російсько-українських міждержавних відносин напередодні військової агресії Російської Федерації та встановлення основних етапів їх динаміки.

Історіографія російсько-української війни і, зокрема, дипломатичної історії перебуває на стадії становлення. Вона репрезентована низкою праць українських науковців та політиків, таких як

Турчак Олександр Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів.

Труба Руслана Іванівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів.

©Турчак О. В., Труба Р.І., 2022

С.С. Троян (*Троян, 2014: 316; Троян, 2014: 189; Троян, 2014: 226*), П. Гай-Нижник (*Гай-Нижник, 2018: 435; Гай-Нижник, 2016: 586*), А. С. Баскакова (*Баскакова, 2015: 109-114*), М. Пашков (*Пашков, 2015*), які в своїх дослідженнях висвітлюють проблему російсько-українських відносини напередодні російської агресії в контексті геополітичного протиборства, її політичні чинники тощо.

Виклад основного матеріалу. Основи міждержавних стосунків між Україною та Росією закладені договором «Про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» від 31 травня 1997 року. Загалом, договірно-правова база цих відносин нараховує понад 370 міждержавних документів.

Однак збройна агресія Росії зруйнувала увесь комплекс договірно-правових відносин обох країн. І лише, з 1 квітня 2019 року зазначений вище договір втратив чинність (*Закон України «Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією»*).

Передовсім, слід зазначити, що Росія у цих відносинах розглядає Україну виключно в контексті слов'янської єдності та «руського мира». А, отже, і намагання України вирватись із цих «братських обіймів» сприймається як загроза та виклик для майбутнього новітньої імперії. Цей факт став головною причиною сучасної російсько-української війни.

Виходячи із цієї точки зору, Росія будувала свої відносини з Україною з позиції «москвоцентричності», використовуючи економічні преференції як засіб міжнародного шантажу з метою досягнення стратегічних політичних поступок. Яскравим прикладом цього політичного курсу можуть служити так звані «Харківські угоди» (*Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України*) (Законопроект щодо денонсації Угоди зареєстрований у Верховній Раді 12.03.2021 року).

Водночас слід зазначити, що на розвиток міждержавних стосунків має побутування у середовищі політичної еліти Росії теза про те, що Україна є штучним державним утворенням, державою котра не відбулася. Такий підхід, слугує виправданням історично логічної анексії Криму та окупації частини Луганської та Донецької областей.

Намагаючись недопустити розвитку проєвропейського зовнішньо-політичного курсу, російське політичне керівництво

вдавалося до різноманітних методів, серед яких намагання переконати Київ у необхідності євразійської інтеграції на чолі з Російською Федерацією, економічний тиск через т.зв. газові війни, економічні санкції тощо і аж до збройної агресії та анексії.

Важливим з точки зору побудови міждержавних відносин був Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон від 28 січня 2003 р. Сторони домовилися про визначення проходження державного кордону між Україною та Російською Федерацією. Проте не були до кінця узгоджені лінії міждержавного кордону в Азовському морі та Керченській протоці.

Проблема державного кордону в акваторії Азовського моря та Керченської протоки вперше проявилася у жовтні 2003 року. Тоді Росія в односторонньому порядку з боку Таманського півострова почала споруджувати дамбу в напрямку українського острова Коса Тузла.

29 вересня 2003 року під приводом захисту від розмиття узбережжя Таманського півострова влада Краснодарського краю розпочала будівництво дамби, яка мала б з'єднати острів Тузла з російським берегом.

Після того, як будівництво сягнуло українських територіальних вод, МЗС України направило МЗС Росії ноту протесту. До Москви відбув міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко для урегулювання міждержавного конфлікту. Для розв'язання конфлікту Президент України Леонід Кучма особисто прибув на о. Тузла.

Будівництво дамби було зупинене 23 жовтня за 102 метрів від сухопутного державного кордону України, після того як у Москві Леонід Кучма і Володимир Путін погодили положення «Договіру між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки», підписаного у грудні 2003 року. Тоді ж у грудні на Тузлі відкрилася українська прикордонна застава, однак питання демаркації кордону в акваторії Керченської протоки залишилось невирішеним.

Цей агресивний зовнішньополітичний курс Росії отримав своє продовження. Зокрема, у червні 2014 року влада РФ прийняла рішення про будівництво моста між Кримом і Краснодарським краєм, який через острів Коса Тузла і Тузлинську косу з'єднав Керченський і Таманський півострови, а його автомобільну частину було відкрито 15 травня 2018 року.

Проте і в такій ситуації Україна принципово стояла на позиції політики позаблоковості, яку розцінювала як важливий фактор зниження напруженості воєнно-політичної обстановки в регіоні, про що було задекларовано у Другій редакції Воєнної доктрини України, затвердженій Указом Президента України N 648/2004 15 червня 2004 р.

Подальше напруження українсько-російських відносин відбулося після президентських виборів 2004 р., коли тогочасний прем'єр-міністр В. Янукович, якого підтримувала Москва, отримав поразку. Слід зазначити, що зовнішньо-політична риторика майбутнього президента В. Ющенка не відзначалася антиросійським вектором. Однак перемога В. Ющенка вплинула на погіршення дипломатичних стосунків із Росією.

Чергове загострення українсько-російських взаємини відбулося у 2008 році, коли одним із питань порядку денного Бухарестського саміту країн – членів НАТО (2-4 квітня 2008 року) було приєднання до ПДЧ України та Грузії. Зокрема, за інформацією окремих засобів масової інформації, на закритому засіданні ради Росія-НАТО Путін, звернувшись до Буша, висловив тезу про те, що Україна навіть не є державою. Таким чином був висловлений основоположний принцип тогочасної політики Росії щодо України. Водночас, було сказано, що у випадку прийняття України у НАТО, ця держава перестане існувати, адже Росія може почати відторгнення Криму і Східної України (*Путін - Бушу: "Україна - це не держава", 2008*).

На тлі цих подій 2008 та 2009 роки характеризувалися продовженням торговельної та газової війн з поєднанням геополітичних та військово-політичних вимог, зокрема обмеження співпраці з ЄС, недопущення здобуття ПДЧ, «захист» російської мови, розширення та поглиблення присутності на українській території Чорноморського флоту РФ тощо.

Послаблення напруженості у російсько-українських відносинах відбулося на певний час після 19 січня 2009 року. Саме тоді «Нафтогаз України» та «Газпром» в Москві підписали дві 10-річні угоди: «Купівлі-продажу природного газу у 2009-2019 роках» та «Про обсяги та умови транзиту природного газу територією України на період 2009-2019 років» (*Газова угода Тимошенко-Путіна. Повний текст, 2009*).

Водночас слід зазначити, що їх наслідком стало посилення енергетичної залежності України від Росії.

Україна, з огляду на обставини, що склалися, у зовнішній дипломатії посилює західний напрямок. Проте питання газу постало вже на весні 2009 року. Поряд з цим, Кремль порушив низку традиційних військово-політичних проблем (обмеження співпраці з ЄС, недопущення здобуття ПДЧ, «захист» російської мови, присутності на українській території Чорноморського флоту РФ тощо).

Така напруга тривала до середини осені. Подальший перебіг подій на дипломатичному полі диктувався епопеею президентських виборів в Україні, котрі спочатку були призначені на 29 жовтня 2009 року. Їх результати ознаменувалися політичним реваншем В. Януковича та посиленням російських впливів.

Проросійськи налаштований Президент зробив кардинальний розворот зовнішньої політики у напрямку зближення з Росією. Проєвропейський стратегічний курс був відхилений. Відбулося згортання на шляху до інтеграції держави у Євроатлантичну систему безпеки та НАТО.

Свідченням проросійської політики тогочасного керівництва Української держави та енергетичного, економічного та політичного тиску Російської Федерації стали так звані «Харківські угоди», котрі були підписані між Україною та Росією 21 квітня 2010 року в Харкові. Їх стержневим документом була «Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України».

Відповідно до домовленостей, термін перебування Чорноморського флоту Росії на території України було продовжено до 2042 року. Угоди також передбачали зниження для України ціни на російський газ за рахунок орендної плати російського флоту. Ці документами були скріплені підписами президента України Віктора Януковича та президента Росії Дмитра Медведєва.

У відповідь на потепління у взаємних відносинах Росія погодилася на демаркацію кордону з Україною.

17 травня 2010 р. у Києві в рамках візиту президента Російської Федерації Д. Медведєва міністри закордонних справ України та Росії К. Грищенко і С. Лавров підписали Угоду про демаркацію українсько-російського державного кордону. Паралельно було підписано і ряд інших угод. В той же час Україна в черговий раз відмовилася від вступу до Митного союзу.

Резонансним було прийняття Верховною Радою Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 1 липня 2010 р.

Цей Закон став логічним продовженням задекларованого зовнішньополітичного курсу В. Януковича. Він затверджував позабулоковий статус країни і скасовував євроатлантичний курс. Закон передбачав внесення змін до закону України «Про основи національної безпеки». Зокрема, з пріоритетів національних інтересів, було виключено норму про інтеграцію України в євроатлантичний простір безпеки.

Закон також визначав засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки та оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, засади зовнішньої політики України.

Принцип позаблоковості означав неучасть України у будь-яких військово-політичних союзах і, зокрема, відмову від інтеграції до системи колективної безпеки Європи, створеної в рамках Північноатлантичного альянсу. Україна відмовилась від можливості отримати додаткові гарантії забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів, які надаються державам-учасникам військово-політичних союзів, натомість, обрала військовий нейтралітет.

Цей крок підвищив рівень зовнішніх загроз, загальмував військово-політичне співробітництво України з НАТО, негативно вплинув на обороноздатність та спроможність протистояти військовій агресії, в першу чергу, з боку Росії. Такий крок призвів до посилення політичного та економічного тиску Російської Федерації, сприяв стимулюванню російського втручання у внутрішні справи України, що в кінцевому підсумку уможливило анексію Криму та розв'язання на Донбасі.

Такий розвиток подій став поштовхом до прискореного зближення з Росією у різних сферах зовнішньополітичних стосунків, включно з сферою озброєння.

Проте і надалі каменем спотикання стало вирішення проблеми демаркації кордону у Керченській протоці, до цього додавалося продовження тиску на Україну у газовому питанні. Ситуація загострювалася намаганням Кремля посилити свій вплив і на гуманітарну сферу в Україні (російська паспортизація українців на Сході та в Криму, розширення впливу РПЦ, створення та інтервенція фонду «Русській мір» тощо).

Чергова фаза тиску на Україну із використанням енергетичного чинника відбулася влітку 2011 року та була пов'язана із намаганням втягнути нашу державу до Митного союзу. З часом, до «газової» війни додалася і т.зв. «сирна», «куряча» війни, продовження прокладання газогону «Південний потік» в обхід України, блокади українських експортерів. Таким чином економічний і політичний тиск на Україну впродовж 2011 – 2012 рр. постійно зростав, а будь-які переговори для врегулювання ситуації закінчувалися безрезультатно. Його результатом стало те, що на початку 2013 р. українська сторона мала намір створити газовий консорціум із «Газпромом».

Всі ці засоби застосовувалися Росією з метою досягнення стратегії недопущення підписання Україною угоди з ЄС та втягування до Митного союзу.

Виходячи з внутрішньополітичної ситуації в Україні, зокрема очікуваного підписання Україною Угоди про Асоціацію з ЄС, виникла необхідність активізації роботи з формування мережі дружніх Кремлю громадських, ділових, експертних, інформаційних і політичних структур, які б підтримували необхідність економічної та гуманітарної інтеграції з Росією. Основою цієї структури мали стати регіональні лідери Південної і Східної України, віряни РПЦ, дружні Росії громадські організації та проросійськи налаштовані члени Партії регіонів. Провідна роль у цьому процесі відводилась громадському рухові «Український вибір» В. Медведчука.

Однак попри всі ці намагання російської сторони складалося враження, що українська влада вирішила тримати баланс поміж ЄС та Митним союзом, переважно схиляючись до асоціації з ЄС.

Росія не могла з цим погодитись і знову вдалася до властивих їй методів з метою повної інкорпорації України (недопущення експорту вагонів українського виробництва, митна війна тощо). Європейський Союз, у свою чергу, виявляв своє прагнення не допустити геополітичного зміцнення Кремля.

У листопаді 2013 р. в результаті кількаротних переговорів перед Україною ясно постала перспектива підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Проте і в цей момент ще залишалися окремі перешкоди для досягнення Угоди, зокрема, через невиконання окремих вимог ЄС та напруженою у стосунках з Російською Федерацією (нова торговельна війна). Україна стояла на

порозі великого збурення, яке підсилювалося незадоволенням народу через низький рівень життя, зростання цін і станом безробіття.

Саме підписання Угоди мало відбутися на саміті Східного партнерства наприкінці листопада 2013 року. Однак неочікувано з'явилося розпорядження Кабінету міністрів від 21 листопада 2013 р. № 905-р «Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами – членами, з іншої сторони», яке призупинило підготовку до її підписання. Такий крок мотивувався необхідністю забезпечення національної безпеки України, відновлення втрачених обсягів виробництва та торговельно-економічних відносин, зокрема з Російською Федерацією тощо.

Дивною виглядала пропозиція Європейському Союзу та Російській Федерації утворити комісію для опрацювання питань пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю у стосунках України, ЄС та Росії. Йшлося також і про ефемерне пожвавлення торговельно-економічних зв'язків з країнами СНД.

Такі дії уряду спровокували початок протестної акції з вимогою відставки уряду та розпуску Верховної Ради у разі непідписання Угоди про асоціацію.

Отже, на Вільнюському саміті ЄС за участю лідерів країн «Східного партнерства» (Грузія, Азербайджан, Вірменія, Молдова, Білорусь, Україна, Євросоюз) підписання Угоди про асоціацію України з Євросоюзом не відбулося. Воно було відкладене на невизначений час. Хоча ЄС продовжувала декларувати свою готовність до її підписання у 2014 р.

Навіть у розпал Євромайдану режим Януковича продовжував міжнародні зносини з Росією. Зокрема, у ці дні «Газпром» погодився зменшити ціну на газ. Росія вдалася і до інших «поступок». Ці «поступки» розглядалися як ціна за призупинення Януковичем процесу підписання Угоди про асоціацію з ЄС.

На міждержавному рівні декларувалися позитивні тенденції розвитку обоюдної відносин в дусі дружби і добросусідства. Планувалося підписання Плану дій (Дорожньої карти) щодо врегулювання торговельних обмежень у двосторонній торгівлі на 2013–2015 роки (*Протокол шостого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії, 2013*), який би мав вирішити найважливіші питання торгово-економічного співробітництва та

ряду інших угод. Метою таких дій було втягнення України до євразійського інтеграційного процесу та її перетворення на державу-сателіта Російської Федерації.

Таким чином, розпочавши агресію проти України у 2014 році із анексії Криму та Сходу, Російська Федерація порушила низку спільних міжнародних договорів та угод, інших міжнародно-правових актів і показала себе перед світовим співтовариством як країна-агресор і загарбник. Російсько-українські міждержавні відносини напередодні війни характеризувалися агресивною імперською риторикою та невизнанням за Україною права на ведення незалежного зовнішньополітичного курсу.

Використані посилання

Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики. *П. П. Гай-Нижник* (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізняк, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. К. 2016. 586с. URL: <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/downloads/2016doc.agresiya-rosii.pdf> (Дата звернення 10.12.21).

Баскакова А. С. Історіографічний аспект кримськотатарської проблеми в українсько-російських відносинах (1991-2014). Гілея. 2015. Вип. 97. С. 109-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_97_29 (Дата звернення 11.12.21).

Воєнна доктрина України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/648/2004#Text> (Дата звернення 13.12.21);

Газова угода Тимошенко-Путіна. Повний текст. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/01/22/3686613/> (Дата звернення 15.12.21).

Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_157#Text (Дата звернення 12.12.21).

Договір між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_205#Text (Дата звернення 13.12.21);

Договір «Про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» від 31 травня 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006#Text (Дата звернення 22.12.21).

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 01.07. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/ed20100701#Text> (Дата звернення 08.12.21).

Закон України «Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2643-VIII#Text> (Дата звернення 08.12.21).

Зовнішня політика у постбіполярному світі (Аналіз. Проблеми. Прогнози): Монографія / Наукова редакція д.і.н., проф. С.С. Трояна. – К., 2014. – 189 с.

Пашков М. Російсько-український конфлікт: фактор відчуження URL: https://razumkov.org.ua/upload/1450445630_file.pdf (Дата звернення 20.12.21).

Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100-річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн): Монографія. Наукова редакція д.і.н. проф. С. С. Трояна. – К.: ДП «НБЦ «Пріоритети», 2014. – 316 с.;

«Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами - членами, з іншої сторони». Розпорядження Кабінету міністрів від 21.11. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2013-%D1%80#Text> (Дата звернення 24.12.21).

Протокол шостого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії. URL: <https://russia.mfa.gov.ua/news/16961-protokol-shostogo-zasidannya-ukrajinsyko-rosijsykoji-mizhderzhavnoji-komisiji> (Дата звернення 27.12.21).

Путін – Бушу: "Україна – це не держава". Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2008/04/7/3410762/> (Дата звернення 27.12.21).

Російська агресія проти України: правда і вигадки, причини і наслідки. П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. – К.: «МП Леся», 2018. – 435 с. URL: <http://ndiu.org.ua/images/book/ros-agres.pdf> (Дата звернення 13.12.21).

Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_359#Text (Дата звернення 09.12.21).

Угода про демаркацію українсько-російського державного кордону. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_365#Text (Дата звернення 13.12.21).

Україна в сучасній системі дво- і багатосторонніх відносин (1991 – 2013pp.): Монографія. Наукова редакція д.і.н., проф. С.С.Трояна. – К., 2014. – 226с.

References

Russia's aggression against Ukraine: historical background and current challenges. P.P. Gaj-Ny`zhny`k. K. 2016. 586s. URL: <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/downloads/2016doc.agresiya-rosii.pdf> [Date of application 10.12.21].

Baskakova A. S. Historiographical aspect of the Crimean Tatar problem in Ukrainian-Russian relations (1991-2014). Gileya. 2015. vol. 97. pp. 109-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_97_29 [Date of application 11.12.21].

Military doctrine of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/648/2004#Text> [Date of application 13.12.21].

Tymoshenko-Putin gas agreement. Full text. Ukrayins`ka pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/01/22/3686613/> [Date of application 15.12.21].

Agreement between Ukraine and the Russian Federation on the Ukrainian-Russian state border. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_157#Text [Date of application 12.12.21].

Agreement on Friendship, Cooperation and Partnership between Ukraine and the Russian Federation of May 31, 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006#Text [Date of application 22.12.21].

Of the Law of Ukraine "On Principles of Domestic and Foreign Policy" 01.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/ed20100701#Text> [Date of application 08.12.21].

Law of Ukraine "On Termination of the Treaty of Friendship, Cooperation and Partnership between Ukraine and the Russian Federation" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2643-VIII#Text> [Date of application 08.12.21].

Bill on denunciation of the Agreement between Ukraine and the Russian Federation on the stay of the Black Sea Fleet of the Russian Federation on the territory of Ukraine URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71389 [Date of application 09.12.21].

Foreign policy in the post-bipolar world (Analysis. Problems. Forecasts). Monografiya. Naukova redakciya d.i.n., prof. S.S.Troyana. K. 2014.

Pashkov M. *Russian-Ukrainian conflict: the factor of alienation*. URL: https://razumkov.org.ua/upload/1450445630_file.pdf [Date of application 20.12.21].

The First and Second World Wars in the History of Mankind (to the 100th anniversary of the beginning of the First and the 75th anniversary of the beginning of the Second World War). Monografiya. Naukova redakciya d.i.n. prof. S. S. Troyana. K. 2014.

"The issue of concluding an Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand." Order of the Cabinet of Ministers of 21.11. 2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2013-%D1%80#Text> [Date of application 24.12.21].

Minutes of the sixth meeting of the Ukrainian-Russian Interstate Commission. URL: <https://russia.mfa.gov.ua/news/16961-protokol-shostogo-zasidannya-ukrajinsykos-rsijnsykoji-mizhderzhavnoji-komisiji> [Date of application 27.12.21].

Putin - Bush: "Ukraine is not a state." Ukrayins`ka pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2008/04/7/3410762/> [Date of application 27.12.21].

Russian aggression against Ukraine: truth and fiction, causes and consequences. P. P. Gaj-Ny`zhny`k (kerivny`k proektu, uporyad. i nauk. red.); avt. kol.: P. P. Gaj-Ny`zhny`k, I. J. Krasnodems`ka, Yu. S. Figurny`j, O. A. Chy`rkov, L. V. Chuprij. K. 2018. URL: <http://ndiu.org.ua/images/book/ros-agres.pdf> [Date of application 13.12.21].

Agreement between Ukraine and the Russian Federation on the stay of the Black Sea Fleet of the Russian Federation on the territory of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_359#Text [Date of application 09.12.21].

Agreement on the demarcation of the Ukrainian-Russian state border. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_365#Text [Date of application 13.12.21].

Ukraine in the modern system of bilateral and multilateral relations (1991 - 2013). Monografiya. Naukova redakciya d.i.n., prof. S.S.Troyana. K. 2014.

Turchak O., Truba R.

RUSSIAN-UKRAINIAN INTERSTATE RELATIONS ON THE EVE OF THE 2014 WAR

The article deals with the analysis of the history of Russian-Ukrainian interstate relations on the eve of Russian aggression in 2014. A step-by-step overview of the development of these relations is offered. The creation and implementation of the legal framework of the outlined issues is considered. It was emphasized that the agreement on friendship, cooperation and partnership between Ukraine and the Russian Federation of May 31, 1997 was the basis of interstate relations between Ukraine and Russia. At the same time, the legal framework of these relations includes more than 370 interstate

documents. Despite such a broad legal basis, further military actions and Russia's aggressive foreign policy led to the destruction of the established norms of interstate coexistence. Armed aggression has destroyed the whole complex of contractual and legal relations between the two countries. In particular, on April 1, 2019, this agreement expired due to the adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine of the Law of Ukraine "On Termination of the Treaty of Friendship, Cooperation and Partnership between Ukraine and the Russian Federation."

In these interstate relations, Russia views Ukraine exclusively in the context of Slavic unity and the "Russian world." Ukraine's attempts to break out of the "fraternal embrace" of its eastern neighbor are perceived as a threat and challenge to the future of the new empire.

Attention is drawn to the combination of Russia's aggressive policy with its post-war pressure on Ukraine and, ultimately, on the entire world community. A striking example of this political course can be, in particular, the so-called "Kharkov agreements".

The aggressor country used a wide range of means to achieve a strategy to prevent Ukraine from signing an agreement with the EU and getting involved in the Customs Union.

Nevertheless, at the interstate level, Russia has declared positive trends in the development of mutual relations in the spirit of friendship and good neighborliness.

Key words: interstate relations, interstate contractual and legal relations, Russian aggressive foreign policy, external threats, negotiations.